

AVUKATLIKLA BAĞDAŞABİLEN AKADEMİK UNVANLAR*

Doç. Dr. Mustafa S. ÖZBEK**

---

* Bu makale hakem incelemesinden geçmiştir.

** Başkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Özel Hukuk (Medenî Usûl, İcra ve İflâs Hukuku)
Anabilim Dalı Öğretim Üyesi.

Ö Z

1136 sayılı Avukatlık Kanunu, avukatlık mesleğine kabul şartları, avukatın hak ve ödevleri, barolar ve Türkiye Barolar Birliğinin teşkilât yapısı, avukatlık sözleşmesi ve adli yardım gibi avukatlık hukukunun temel kurallarını düzenlemektedir. 1136 sayılı Avukatlık Kanunu, 2 Mayıs 2001 tarihinde yürürlüğe giren 4667 sayılı Kanunla, önemli değişikliklere uğramıştır. Avukatlık Kanunu'nun 11. maddesi, avukatlıkla birleşemeyen işleri içermektedir. Bu hükme göre aylık, ücret, gündelik veya kesenek gibi ödemeler karşılığında görülen hiçbir hizmet ve görev, sigorta üreticiliği, tacirlik ve esnaflık veya meslekin onuru ile bağdaşması mümkün olmayan her türlü iş avukatlıkla birleşemez. Avukatlık Kanunu'nun 12. maddesinde, bu hükme bazı istisnalar öngörülmüştür. Bu maddeye göre, hukuk alanında profesör ve doçentlik, 11. maddenin kapsamı dışında kalmaktadır. Ancak, Avukatlık Kanunu'nun 12. maddesinde 4667 sayılı Kanunla değişiklik yapılmadan önce, sadece profesör ve doçentlik akademik unvanları değil, yardımcı doçentlik akademik unvanı da avukatlıkla birleşebilen işler arasında sayılmıştı. Anayasanın 10. maddesine göre herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir. Bu sebeple, herhangi bir mahkemenin, 1136 sayılı Avukatlık Kanununun (4667 sayılı Kanunla değişik) 12, 1/b. maddesinin Anayasaya aykırılığı iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurması durumunda, söz konusu hüküm bu yönden Anayasaya aykırı bulunabilir. Bu hüküm, yeni Avukatlık Kanununda değiştirilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Avukatlık Kanunu, avukatlık mesleğinde yasaklılık hâlleri, avukatlıkla birleşebilen işler, hukuk alanında profesörlük, doçentlik ve yardımcı doçentlik akademik unvanları, Anayasal kanun önünde eşitlik ilkesi.

ACADEMIC TITLES COMPATIBLE WITH ATTORNEYSHIP

ABSTRACT

Attorneyship Code No. 1136, provides for basic rules of attorneyship law such as admission into the profession of attorney, rights and duties of an attorney, the organization of the bars and Turkey Bar Associations, attorneyship contract and legal aid. Attorneyship Code No. 1136 has been substantially changed by the enactment of the amendments of Act No. 4667, which came into force on May 2, 2001. Article 11 of the Attorneyship Code provides activities incompatible with attorneyship. According to this provision, services and duties rendered in exchange for payments such as a monthly salary, a fee, a daily wage, or dues; working as an insurance agent, a merchant, or a tradesman; and all activities not agreeing with the respectability of the profession are incompatible with attorneyship. There are some exceptions of this provision in the article 12 of the Attorneyship Code. According to this article, professorship and associate professorship in the field of law fall outside the scope of Article 11. However, before making amendments in the article 12 of the Attorneyship Code by the Code No. 4667, not only academic titles of professorship and associate professorship but also the academic title of assistant professorship was listed among the activities compatible with attorneyship. The Article 10 of the Constitution states that all individuals are equal without any discrimination before the law, irrespective of language, race, colour, sex, political opinion, philosophical belief, religion and sect, or any such considerations. Therefore, if any court asked the Constitutional Court to assess the compliance with the Constitution of Article 12, 1/b of Code no. 1136 on Attorneys (as amended by Code no. 4667), it may be found to be unconstitutional in this regard. This provision must be changes in the new Attorneyship Code.

Keywords: *Attorneyship Code, instances of prohibition in the profession of attorney, activities compatible with attorneyship, academic titles of professorship, associate professorship and assistant professorship in the field of law, constitutional principle of equality before the law.*

GİRİŞ

1 136 sayılı Avukatlık Kanununda^[1] değişiklik yapılmasına ilişkin bir Kanun taslağının hazırlandığı ve bu konuda meslek camiasında hararetli tartışmaların yapıldığı şu günlerde, üzerinde düşünülmesi gereken konulardan biri de, avukatlıkla birleşebilen işlerin düzenlendiği 12. maddenin gözden geçirilmesi ve bu kapsamda, avukatlıkla bağdaşabilen akademik unvanların tekrar değerlendirilmesidir. Zira, Avukatlık Kanunu'nun 12. maddesinin halihazırındaki uygulaması, aşağıda izah edileceği üzere ciddi hak kayıplarına ve hukuk ihlallerine yol açacak şekildedir.

1. AVUKATLIK KANUNUNA GÖRE AVUKATLIKLA BAĞDAŞABİLEN AKADEMİK UNVANLAR

Avukatlık Kanununun üçüncü kısmında, "*Yasak Haller*" başlığı altında 11. maddede, avukatlık mesleğiyle birleşmeyen hizmet ve işler sıralandıktan sonra, 12. maddede bu hükmün istisnaları düzenlenmiştir. Avukatlık mesleği ile bağdaşmayan bir işle uğraşmak, adayın avukatlık mesleğine kabulüne engel olduğu gibi (Av.K. m. 5, 1/d), mesleğe kabul edilmiş ve baro levhasına yazılmış olan bir avukatın da adının levhadan silinmesi sonucu doğurmaktadır^[2]. Avukatlığa kabul için Avukatlık Kanununun aradığı şartların sonradan kaybedilmiş olması hâlinde, avukatın adı levhadan silinir (Av.K. m. 72, 1/a).

Avukatlık Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair 4667 sayılı Kanunun^[3] 9. maddesiyle, avukatlıkla birleşebilen işlerin sayıldığı Avukatlık Kanunu'nun 12. maddesi yeniden düzenlenmiş ve Avukatlık Kanunu'nun 12. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde, "*Hukuk alanında profesör ve doçentlik*", avukatlıkla birleşmeyen işlerin yer aldığı 11. madde hükmü dışında tutularak, avukatlıkla birleşebilen işler arasında gösterilmiştir. Bu düzenlemenin lafzından hareket eden Barolar, hukuk alanında yardımcı doçentlik akademik unvanının, avukatlıkla birleşebilen işler arasında sayılmadığı gerekçesiyle, yardımcı doçentlik akademik unvanına sahip olan avukatlar hakkında "*baro levhasından silme*" kararı vermekte, itiraz hâlinde bu karar, Türkiye Barolar Birliği ve Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Genel Müdürlüğünce de onaylanmaktadır^[4]. Ancak söz konusu

[1] RG 07.04.1969, Sa. 13168.

[2] Güner, Semih: Avukatlık Hukuku, Ankara 2011, s. 206-209; Sungurtekin Özkan, Meral: Avukatlık Hukuku, İzmir 2006, s. 48-50; Sungurtekin Özkan, Meral: Avukatlık Mesleği, Avukatın Hak ve Yükümlülükleri, İzmir 2012, s. 161.

[3] RG 10.05.2001, Sa. 24398.

[4] Levhadan silme kararına karşı avukat, tebliğ tarihinden itibaren onbeş gün içinde Türkiye Barolar Birliğine itiraz edebilir. Türkiye Barolar Birliğinin itiraz üzerine verdiği kararlar,

gerekeyle verilen baro levhasından silme kararları, idari bir işlem olarak sebep, konu ve maksat yönlerinden hukuka aykırı olduğu gibi, Avukatlık Kanunu'nun 12. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi de Anayasaya aykırıdır.

Öncelikle, baro levhasına kayıtlı olmak için Avukatlık Kanununun aradığı koşulların mevcut olup olmadığını belirlerken, sadece Avukatlık Kanunu'nun 12. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi hükmü değil, kanunların geçmişe yürümezliği ile kazanılmış hakların korunması ilkeleri de dikkate alınarak bir değerlendirme yapılmalıdır.

A) 4667 Sayılı Kanununun Yürürlüğe Girmesinden Önce Baro Levhasında Yazılı Olan Avukatların Durumu

Avukatlık Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair 4667 sayılı Kanun yürürlüğe girmeden önceki Av.K. m. 12, 1/b hükmü şu şekildeydi:

“Yüksek, orta ve ilköğretimde profesör, doçent, yardımcı doçent ve öğretmenlik”

Avukatlık Kanunu'nun 12. maddesinde değişiklik yapan 4667 sayılı Kanunun 9. maddesinin yürürlük tarihini belirleyen, Avukatlık Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair 4667 sayılı Kanun'un 97. maddesi ise şu hükmü içermektedir:

“Bu Kanunun 9 uncu maddesi yayımı tarihinden bir yıl sonra, 22 nci maddesi yayımı tarihinden altı ay sonra, diğer hükümleri ise yayımı tarihinde yürürlüğe girer”.

Görüldüğü gibi, 4667 sayılı Kanun'un 97. maddesine göre, Avukatlık Kanunu'nun 12. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde yapılan değişiklik, 10.05.2002 tarihinde yürürlüğe gireceğinden, 10.05.2002 tarihinden önce yardımcı doçentlik akademik unvanı avukatlıkla bağdaşan bir iştir.^[5]

Müktesep hakların korunması amacıyla, Avukatlık Kanunu'na Bir Geçici Madde Eklenmesine Dair 4765 sayılı Kanun^[6], 1136 sayılı Avukatlık Kanununa aşağıdaki geçici maddeyi eklemiştir:

“Geçici Madde 20.- 10.5.2001 tarihinden önce ilköğretim veya orta öğretimde öğretmenlik göreviyle avukatlık mesleğini birlikte yapanlar ve aynı durumda olup avukatlık stajını yapmakta olanlar hakkında 11 inci Madde hükmü uygulanmaz”.

Yukarıda zikredilen kanun hükümlerinden görüldüğü gibi, Avukatlık Kanunu'nun 12. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendindeki düzenlemenden evvel avukatlık unvanını kazanarak öğretmenlik yapanların kazanılmış hakları

Adalet Bakanlığına ulaştığı tarihten itibaren iki ay içinde Bakanlıkça karar verilmediği veya karar onaylandığı takdirde kesinleşir (Av.K. m. 71, 3). Levhadan silme kararı kesinleştiğinden sonra sonuç doğurduğundan ilgili avukat, karar kesinleşinceye kadar avukatlık faaliyetini devam ettirme hakkına sahiptir (Av.K. m. 71, 4).

[5] Kuru, Baki: Hukuk Muhakemeleri Usulü, C. 1, İstanbul 2001, s. 803.

[6] RG 28.06.2002, Sa. 24799.

Kanunla isabetli olarak korunmuş olup, 12. maddenin (b) bendinde 4667 sayılı Kanunla getirilen bu değişiklik, 10.05.2002 tarihinde yürürlüğe girmiştir^[7].

Avukatlık Kanunu'nun 3. maddesinde sayılan avukatlığa kabul şartlarını sağlayarak, Av.K. m. 12, 1/b'de yapılan değişikliğin yürürlüğe girdiği 10.05.2002 tarihinden önceki bir tarihte avukatlık ruhsatını alan avukatlar, daha sonra üniversitede yardımcı doçentlik akademik unvanını kazansa bile, müktesep hakların korunması ilkesi ve Avukatlık Kanunu'nun geçici 20. maddesi uyarınca, Av.K. m. 12, 1/b maddesinin 4667 sayılı Kanunla değişik hâline tâbi değildir. Bu kişiler için Avukatlık unvanı, kazanılmış haktır.

Hukuk devleti ilkesi, yürürlükte olan yasa kurallarına göre, kazanılmış haklara saygı gösterilmesini gerektirir. Hukuk devleti, yürürlüğü sırasında bir hukuk kuralına uygun şekilde, sonuçları ile birlikte kesin ve tam olarak elde edilen kazanılış hakların korunmasını amaçlar. Kazanılmış haklara saygının sonucu, geriye yürümezlik ilkesidir^[8] (le principe de non-rétroactivité). Buna göre yasal düzenlemeler kural olarak, yürürlüğe girdikleri tarihten sonra ortaya çıkan olaylara uygulanır.

Kazanılmış hakkın doğumu için, ilgili yasal düzenlemenin yürürlükte olduğu dönemde, bir hukuk kuralına uygun şekilde, bütün sonuçları ile edinilmesi, ilgilerin lehine doğan hukukî sonuçların ortaya çıkması gerekir^[9]. Yukarıdaki bilgiler ışığında, Avukatlık Kanunu'nun 12. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde 4667 sayılı Kanunla değişiklik yapılmadan evvelki düzenleme yürürlükte olduğu dönemde, Avukatlık Kanunu'nun 3. maddesine uygun şekilde avukatlık ruhsatını alarak avukatlık yapmaya başlayan bir avukat, avukatlık yapma hakkını bütün sonuçları ile edinmiştir. Avukatın lehine doğan bu hukukî sonuç, Avukatlık Kanunu'nun 12. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde değişiklik yapılmasından önce ortaya çıktığından, avukatın baro levhasındaki kaydı müktesep hak teşkil eder ve bu avukat hakkında, daha sonra yardımcı doçentlik akademik unvanını kazanmış olması sebebiyle "*levhadan silme kararı*" verilemez; verilirse bu idarî işlem kazanılmış haklara aykırıdır.

Nitekim emsal Danıştay kararlarında da, Avukatlık Kanunu'nun 4667 sayılı Kanunla değişik 12. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi yürürlüğe girmeden önce, profesör, doçent ve yardımcı doçentlik akademik unvanları avukatlıkla birleşen işlerden sayılmıştır^[10]. Bu sebeple yardımcı doçentlik akademik unvanı,

[7] Gökcan, Hasan Tahsin: Açıklamalı Avukatlık Yasası, Avukatların Görev Suçları, Özel Soruşturma Usulü, Hukuki Sorumluluk, Ankara 2009, s. 663.

[8] Oğurlu, Yücel: İdare Hukukunda Kazanılmış Haklara Saygı ve Haklı Beklentilerin Sorunu, Ankara 2003, s. 43 vd.

[9] Karakoç, Derya: 2547 Sayılı Yükseköğretim Kanununun Yargı Kararlarına Yansıyan Geçici Maddelerinin Kazanılmış Hak Açısından İncelenmesi (İÜHFİM, Prof. Dr. İl Han Özyay'a Armağan, 2011/1-2, s. 1001-1016), s. 1006.

[10] Danıştay 8. D. D. 20.12.2000, 3861/8425 (Güner s. 210, dn. 94).

kazanılmış hak statüsüne girmiş olan bir avukatın avukatlık unvanını taşımasına engel değildir ve levhadan silinmesini gerektirmez. Aksine bir yorum, kanunların geçmişe yürümezliği, kazanılmış hakların korunması ve kanun önünde eşitlik ilkelerine aykırı olacaktır.

Diğer yandan, avukatın adının baro levhasından silinmesini gerektiren hâller, Avukatlık Kanunu'nun 72. maddesinde sınırlı sayıda (numerus clauses) sayılmıştır. Bu maddede, “yardımcı doçent olarak çalışma”, avukatın adının baro levhasından silinmesini gerektiren bir durum olarak sayılmamıştır. Kanunun 72. maddesinin (a) bendinde, “Avukatlığa kabul için bu kanunun aradığı şartların sonradan kaybedilmiş olması” şeklinde bir sebep sayılmışsa da, Avukatlığa kabul şartları Kanunun 3. maddesinde gösterilmiş olup^[11], yardımcı doçentlik akademik unvanının iktisabı, Avukatlık Kanunu'nun 3. maddesinde sayılan bir sebep değildir. Dolayısıyla, Avukatlık Kanunu'nun 72. maddesine dayanılarak, yardımcı doçentlik akademik unvanına sahip bir avukatın adının baro levhasından silinmesine karar verilemez.

Yardımcı doçentlik akademik unvanını sonradan kazanan avukatlar hakkında verilen levhadan silime kararının dayanağı, Avukatlık Kanunu'nun 11. maddesinde sayılan hâller de olamaz. Bu maddede, “Aylık, ücret, gündelik veya kesenek gibi ödemeler karşılığında görülen hiçbir hizmet ve görev, sigorta produktörlüğü, tacirlik ve esnaflık veya meslekin onuru ile bağdaşması mümkün olmayan her türlü iş avukatlıkla birleşemez” hükmüne yer verilmiştir. Yardımcı doçentlik akademik unvanı, Av.K. m. 12, 1/b'de 4667 sayılı Kanunla değişik yapılmadan önce yardımcı doçentlik, Kanunda müstesna tutulduğu için, Avukatlık Kanunu'nun 11. maddesinde sayılan bu hâllere girmemektedir. Ancak kanun değişikliğinden sonra yardımcı doçentliğin bu hâllere girme ihtimali varsa da, bu durumda da devlet üniversitesi ile vakıf üniversitelerinde çalışan yardımcı doçentler arasında bir ayırım yapılması gerekecek ve vakıf üniversitelerindeki yardımcı doçentlerin iş sözleşmesiyle 4857 sayılı İş Kanunu'na tâbi olarak çalışması ve devlet memuru olmaması sebebiyle bu madde kapsamına girdiği söylenemeyecektir. Sayıştay 5. Dairesinin kararında belirtildiği üzere, Avukatlık Kanunu'nun 11. maddesinde sözü edilen “aylık” kavramıyla, devlette kadrolu olan bir görevin avukatlar tarafından ikinci bir iş olarak yapılamayacağı belirtilmiştir^[12].

[11] Sungurtekin Özkan-Avukatlık Mesleği s. 146 vd.

[12] “Öğretmen iken dışarıdan Hukuk Fakültesini bitiren ...'e belediye ile yapılan Avukatlık ve Hukuk Müşavirliği Hizmet Akdi' gereğince her ay maktu olarak avukatlık ücreti ödenmiş ise de; -1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun 11'inci maddesinde; genel kural olarak aylık, ücret, gündelik veya kesenek gibi ödemeler karşılığında yapılan hizmetlerin avukatlıkla birleşmeyen işler olduğu belirtildikten sonra aynı Kanunun 12'nci maddesinde bu genel kuralın istisnalarına yer verilmiştir. Avukatlıkla Birleşen İşler' başlıklı 12'nci maddenin (b) bendinde; Yüksek; orta ve ilköğretimde profesör, doçent, yardımcı doçent ve öğretmenlik görevinin avukatlıkla birlikte

B) 4667 Sayılı Kanununun Yürürlüğe Girmesinden Sonra Baro Levhasına Yazılmak İsteyenlerin Durumu

Avukatlık Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair 4667 sayılı Kanunla Avukatlık Kanunu'nun 12. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde, avukatlıkla birleşemeyen işler arasında sadece "Hukuk alanında profesör ve doçentlik" sayıldığından, hukuk alanında yardımcı doçentlik akademik unvanı avukatlıkla birleşebilen işler kapsamında değerlendirilmemekte ve 4667 sayılı Kanunu'nun yürürlüğe girmesinden sonra baro levhasına kaydolmak isteyen, yardımcı doçentlik akademik unvanına sahip avukat adaylarının avukatlığa kabul istemleri, Baro yönetim kurulunca reddedilmektedir (Av.K. m. 7).

4667 sayılı Kanunla Avukatlık Kanununda değişiklik yapılmadan önce baro levhasına kayıtlı avukatların, sonradan yardımcı doçentlik akademik unvanını kazanması durumunda adlarının levhadan silinmesi Kanuna uygun olmasa da, Avukatlık Kanunu'nun 12. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde yapılan değişikliğin yürürlüğe girmesinden sonra yardımcı doçentlik akademik unvanını alan bir kişinin, baro levhasına ilk defa yazılma (avukatlığa kabul) istemi reddedilecektir.

Bunun gibi, Avukatlık Kanunu'nun 12. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde yapılan değişikliğin yürürlüğe girmesinden sonra yardımcı doçentlik akademik unvanını kazanan ve fakat, avukatlık ruhsatına önceden sahip olan bir kişinin de baro levhasına yeniden yazılma istemi reddedilebilecektir. Bir avukat, daha evvel avukatlık unvanı almış, fakat adını levhadan sildirmiş olabilir.

---

yürütülebileceği hüküm altına alınmıştır. -Adı geçen şahsın, 657 sayılı Kanuna tabi bir görevde çalışması nedeniyle durumunun tespiti açısından bu kanun hükümlerine göre değerlendirme yapmak gerekmektedir. 1136 sayılı Avukatlık Kanununun 12'nci maddesini değiştiren 22.1.1986 tarih ve 3256 sayılı Kanunun gerekçesi ile birlikte yorumlanması sonucu 12'nci maddedeki değişikliğin asıl amacının öğretmenlere avukatlık yapma imkânı sağlamak olduğu anlaşılmaktadır. Nitekim, bahsedilen Kanunun 11'inci maddesinde 'aylık' kavramından söz edilmek suretiyle kadrolu olan bir görevin avukatlar tarafından ikinci bir iş olarak yapılamayacağı belirtilmiş, 12'nci madde de ise öğretmenlik görevine istisnalar arasında yer verilmiştir. Burada bahsedilen öğretmenlik görevinin kadrolu bir görev olması gerekmektedir. Çünkü, Milli Eğitim ve Gençlik Spor Bakanlığı Öğretmen ve Yöneticilerinin Ücretli Ders Saatlerine Dair Esasların 18'inci maddesine göre, öğretmen sayısının yetersiz olması hâlinde yükseköğretim veya üniversite mezunlarının ek ders ücretleri karşılığı bu esaslar kapsamına giren her türdeki örgün ve yaygın eğitim kurumlarında öğretmenlik yapması mümkündür. Bir başka deyişle, 1136 sayılı Kanunda herhangi bir hükme gerek olmaksızın avukatların ek ders ücreti karşılığı öğretmenlik yapmaları mümkün bulunmaktadır. Ancak 12'nci maddede yapılan değişiklik ile kadrolu olan öğretmenlik görevinin de yapılabilmesine imkân tanınmıştır. Bu durumda, avukatların kadrolu öğretmenlik görevini yerine getirebilmeleri mümkün iken, kadrolu öğretmenlerin avukatlık yapamayacakları şeklindeki bir yorumun uygun olamayacağı düşüncesiyle öğretmenlik görevini yürütürken avukatlık yapan ...'e avukatlık ücreti ödenmesinde mevzuata aykırı bir husus bulunmadığına karar verildi" (Sayıştay 5. D. 17.05.2001, K. 10029: KBİBB).

Avukatlık Kanununa göre baro yönetim kurulunun, avukatlık mesleğine kabul istemini kabul ettiği aday, baro levhasına yazılır. Avukatlık mesleğine kabul edilen adaya, ilgili baro tarafından bir ruhsatname verilir. Avukatlığa kabul, ruhsatnamenin verildiği andan itibaren hüküm ifade eder. Aday böylece avukatlığa kabul edildikten sonra “*Avukat*” unvanını kullanmak hakkını kazanır (Av.K. m. 9). Avukatın, meslekten isteği ile ayrılmış olması hâlinde ise, adı levhadan silinir (Av.K. m. 72, 1/e); fakat avukatlık ruhsatnamesi geri alınmaz ve avukatlık unvanı kaldırılmaz. Adını baro levhasından sildiren avukat, avukatlık unvanını taşıyamaz. Yalnız, baro levhasındaki kaydı yirmi yılı dolandıktan, bürosunu kapatarak vergi kaydını sildiren avukatlar, durumları hakkında bilgi vermek ve baroya karşı görev ve yükümlülüklerini yerine getirmek koşuluyla, sadece avukat unvanını kullanabilirler (Av.K. m. 63). Adını baro levhasından sildiren avukat, daha sonra levhaya yeniden yazılma isteminde bulunabilir ve avukatın evvelce dâhil olduğu baro yönetim kurulu, levhaya yeniden yazılma talebi hakkında karar verir (Av.K. m. 73). İşte böyle bir durumdaki avukat, adını baro levhasından sildirdiği tarihle levhaya yeniden yazılma isteminde bulunduğu tarih arasında geçen dönemde yardımcı doçentlik akademik unvanını kazanmışsa, avukatın baro levhasına yeniden yazılma istemi reddedilecektir.

Avukatlık Kanunu’nun 12. maddesinin lafzına uygun görünen bu çözüm de aslında sorunludur. Yukarıda ifade edildiği gibi, Avukatlık Kanunu’nun meri 12. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde, “*Hukuk alanında profesör ve doçentlik*” avukatlıkla birleşebilen işlerden sayılmıştır. Buna karşılık Kanunun 3. maddesinde ise, üniversiteye bağlı fakültelerin hukuk bilimi dersleri dalında profesörlük, doçentlik, yardımcı doçentlik görevlerinde dört yıl süre ile hizmet etmiş olanlarda 3 üncü maddenin (c) ve (d) bentlerinde yazılı koşullar aranmaz denilmiştir. Bu maddeler birlikte değerlendirildiğinde, “*avukatlığa başvururken kabul şartları kapsamında*” bu konunun inceleneceği anlaşılmaktadır. Avukatlığa kabul şartlarının düzenlendiği Avukatlık Kanunu’nun 3. maddesi ve avukatlığa kabul şartlarının istisnalarının belirtildiği Avukatlık Kanunu’nun 4. maddesine göre, yardımcı doçentlik görevi avukatlık mesleğine kabule engel değildir.

Avukatlığa kabul şartlarının istisnalarına ilişkin Avukatlık Kanunu’nun 4. maddesinin 1 ve 3. fıkraları şu şekildedir:

“İstisnalar:

Madde 4 – (Değişik: 2/5/2001–4667/4 md.)

Adli, idari ve aşkeri yargı hâkimlik ve savcılıklarında, Anayasa Mahkemesi raportörlüklerinde, Danıştay üyeliklerinde, üniversiteye bağlı fakültelerin hukuk bilimi dersleri dalında profesörlük, doçentlik, yardımcı doçentlik görevlerinde dört yıl, kamu kurum ve kuruluşlarının hukuk müşavirliği görevinde on yıl süre ile hizmet etmiş olanlarda 3 üncü maddenin (c) ve (d) bentlerinde yazılı koşullar aranmaz.

Birinci ve ikinci fıkrada gösterilenlerin baro levhasına yazılmasında, 17 nci maddenin (1) ve (2) numaralı bentlerinde yazılı belgelerden başka sicil özetlerinin onanmış bir örneğinin de verilmesi gereklidir”.

Görüldüğü gibi Kanunun 4. maddesinin ilk fıkrasında, üniversiteye bağlı fakültelerin hukuk bilimi dersleri dalında profesörlük, doçentlik, yardımcı doçentlik görevlerinde dört yıl süre ile hizmet etmiş olanlarda, avukatlık mesleğine kabul edilebilmek için gereken koşulları düzenleyen 3. maddenin (c) ve (d) bentlerinde yazılı olan koşulların aranmayacağı ifade edilmiştir.

Avukatlık Kanunu'nun 3. maddesinin (d) bendi, 5558 sayılı Kanunun^[13] 1. maddesiyle yürürlükten kaldırılmıştır. 3. maddenin (c) bendi ise, “*avukatlık stajını tamamlayarak staj bitim belgesi almış bulunmak*” koşulunu düzenlemektedir. O hâlde, hukuk fakültesinde dört yıl süre ile hizmet etmiş olan bir yardımcı doçent, Avukatlık Kanunu'nun 3 ve 4, 1. maddelerine göre, avukatlık stajını tamamlayarak staj bitim belgesi almış bulunmak koşulu aranmadan avukatlığa kabul edilecektir. Avukatlık stajını tamamlayarak staj bitim belgesi almış olan bir yardımcı doçent ise, evleviyetle (haydi haydi, argumentum a fortiori) yorum ilkesine göre avukatlığa kabul edilmelidir.

Avukatlık Kanunu'nun 4. maddesinin son fıkrasında ise, birinci ve ikinci fıkrada gösterilenlerin, yani bu kapsamda, üniversiteye bağlı fakültelerin hukuk bilimi dersleri dalında profesörlük, doçentlik, yardımcı doçentlik görevlerinde dört yıl süre ile hizmet etmiş olanların baro levhasına yazılmasında, 17. maddenin (1) ve (2) numaralı bentlerinde yazılı belgelerden başka, sicil özetlerinin onanmış bir örneğinin de verilmesi gerektiği hükme bağlanmıştır.

Bu maddeden açıkça görüldüğü gibi, Avukatlık Kanunu'nun 3. maddesinde avukatlığa kabul şartları düzenlenmiş, 4. maddede bu şartların istisnalarına yer verilmiştir. Buna göre 4. maddedeki istisnaları taşıyan kişiler de avukatlığa kabul edilecektir. Avukatlık Kanunu'nun 4. maddesine göre üniversiteye bağlı fakültelerin hukuk bilimi dersleri dalında profesörlük, doçentlik, yardımcı doçentlik görevlerinde dört yıl süre ile hizmet etmiş olanlar, avukatlık stajını tamamlama koşulu aranmadan baro levhasına yazılabilir^[14]. Kanun buna açıkça izin verdiği

[13] RG 14.12.2006, Sa. 26376.

[14] “2547 sayılı Yükseköğretim Yasasının 2. maddesinde, Yasanın kapsamı belirlenerek, Türk Silahlı Kuvvetleri ve Emniyet Teşkilatına bağlı yükseköğretim kurumları Yasanın kapsamı dışında tutulmuştur. ‘Tanımlar’ başlıklı 3. maddesinde üniversiteler ile yüksek teknoloji enstitüleri ve bunların bünyesinde yer alan fakültelerin, enstitülerin, yüksekokulların, konservatuvarların, meslek yüksekokulları ile uygulama ve araştırma merkezlerinin yükseköğretim kurumu olduğu belirlenmiş, (d) bendinde; üniversite, bilimsel özerkliğe ve kamu tüzel kişiliğine sahip yüksek düzeyde eğitim-öğretim, bilimsel araştırma, yayın ve danışmanlık yapan fakülte, enstitü, yüksek okul ve benzeri kuruluş ve birimlerden oluşan bir yükseköğretim kurumu olarak tanımlanmıştır. -Öte yandan, 2809 sayılı Yükseköğretim Kurumları Teşkilatı Hakkında 41 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulüne Dair Yasanın 3. maddesinde, üniversiteyi oluşturan birimler sayılmış, ihtiyaca göre kurulacak fakülteler sayma yolu ile

gibi, 4. maddesinin son fıkrasında, bu kişilerin dilekçeye eklenecek belgelerini dahi özel olarak düzenlemiş ve profesör, doçent ve yardımcı doçentlerin, 17. maddenin (1) ve (2) numaralı bentlerinde yazılı belgelerden başka, sicil özetlerinin onanmış bir örneğini de vermesi gerektiğini ifade etmiştir.

Avukatlık Kanunu'nun, avukatlıkla birleşebilen işlerin düzenlendiği 12. maddesinde her ne kadar, sadece hukuk alanında profesör ve doçentlikten söz edilmişse de; Kanunun 12. maddesi, 3 ve 4. maddeleriyle birlikte değerlendirildiğinde, yardımcı doçentliğin maddede açıkça belirtilmiş olmamasının, avukatlıkla bağdaşabilen işler kapsamına girmeyeceği anlamına gelmediği anlaşılmaktadır. Zira Avukatlık Kanunu'nun 4. maddesi açıkça, yardımcı doçentlerin baro levhasına yazılabileceği, hatta bunun için Avukatlık stajını tamamlama koşulunun dahi aranmayacağını belirtmiş ve yardımcı doçentlerin baro levhasına yazılmasında, ilave olarak sicil özetlerinin onanmış bir örneğinin de verilmesi gerektiğini ifade etmiştir.

---

belirlenirken fen fakültesi, edebiyat fakültesi veya ikisi birlikte teşkil edilen fen-edebiyat fakültesi bunların dışında tutularak bir üniversitenin oluşumu açısından zorunlu unsur olarak belirlenmiştir. -4652 sayılı Polis Yükseköğretim Yasasının 2. maddesinin (1) bendinde de; Polis Akademisi, emniyet teşkilatının memur, amir ve yönetici ihtiyacını karşılamak üzere ön lisans, lisans üstü eğitim-öğretim, bilimsel araştırma yayın ve danışmanlık yapan, bünyesinde fakülte, enstitü ve polis meslek yüksek okulları bulunan bilimsel özerkliğe sahip yükseköğretim kurumu olarak tanımlanmış, devamı maddelerinde de Akademinin kuruluşu, amacı, görevi ve ana ilkeleri ayrıntılı olarak düzenlenmiştir. -Alıntısı yapılan Yasal kurallar birlikte değerlendirildiğinde, Avukatlık Yasası uyarınca üniversiteye bağlı fakültelerin hukuk bilimi derslerini dört yıl profesör, doçent, yardımcı doçent unvanı ile vermiş olanlar stajdan muaf tutulmuş olup, Yasada fakültelerin üniversiteye bağlı olması yolunda yapılan belirleme ile de 2547 sayılı Yasanın tanımladığı ve belirlediği şekli ile bir üniversite kavramına işaret edilmiştir. Fakültelerin, yükseköğretimin örgütlenme biçimi içinde bağımsız kurulmadığı ve oluşturulmadığı, üst bir yükseköğretim kurumu bünyesinde yer aldığı dikkate alındığında bu belirleme ile Yasa koyucunun tercihini bu doğrultuda ortaya koymuş olduğu açıktır. -Dava dosyasının incelenmesinden, Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Fakültesi Hukuk Dersleri Bölüm Başkanlığında Ceza Hukuku ve İnsan Hakları dersleri veren davacının 26.8.1998 tarihinde yardımcı doçent 25.2.2003 tarihinde ise doçent olarak atandığı, aynı fakültede dört yıldan fazla Ceza Hukuku dalında görev yapmış olması nedeniyle avukatlık stajından muaf sayılarak Ankara Barosu Levhasına yazılması isteminin Baro Yönetim Kurulu ve Türkiye Barolar Birliği Yönetim Kurulunca uygun bulunmasına karşın Adalet Bakanlığınca uygun bulunmayarak bir daha görüşülmek üzere geri gönderilmesi üzerine üniversiteye bağlı bir fakültede görev almadığından dolayı isteminin reddi üzerine bakılan davanın açılmış olduğu anlaşılmaktadır. -Emniyet teşkilatına bağlı yükseköğretim kurumu olan Polis Akademisi, 2547 sayılı Yasanın kapsamı dışında olup, eğitim amacı da sınırlı bir şekilde emniyet teşkilatının personel ihtiyacını karşılamaya yöneliktir. Bünyesinde yer alan fakülteler ve diğer birimler açısından örgütlenmesi de, 2547 ve 2908 sayılı Yasalarda üniversiteler için öngörülen şekilde değildir. Bu hali ile Polis Akademisinin 2547 sayılı Yasada tanımlanan şekli ile bir üniversite olmadığı açıktır. -Bu durumda davacı hakkındaki tesis edilen işlemlerde hukuka ve mevzuata aykırılık bulunmamakta olup aksi yönde verilen Mahkeme kararında hukuki isabet görülmemiştir” (Danıştay 8. D. 17.04.2006, 1785/1607: Gökcan s. 656).

2. AVUKATLIKLA BAĞDAŞABİLEN AKADEMİK UNVANLARIN YÜKSEKÖĞRETİM KANUNU ÇERÇEVESİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ

2547 sayılı Yüksek Öğretim Kanunu'na^[15] göre profesör, doçent ve yardımcı doçentler, öğretim üyesi olarak hukukî statü itibarıyla birbirine eşit akademik unvanlar olup, aralarında ayırım yapılamaz. Aksine bir yorum, 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun sözüne ve özüne aykırıdır. Zira 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun tanımları düzenleyen 3. maddesinin (ı) bendinde, üniversite öğretim elemanları şu şekilde sınıflandırılmıştır:

“1) *Öğretim Elemanları: Yükseköğretim kurumlarında görevli öğretim üyeleri, öğretim görevlileri, okutmanlar ile öğretim yardımcılardır*”.

Görüldüğü gibi 2547 sayılı Kanuna göre öğretim elemanları dört çeşittir:

1. Öğretim üyeleri,
2. Öğretim görevlileri,
3. Okutmanlar,
4. Öğretim yardımcıları.

Öğretim elemanları kapsamında öğretim üyeleri, 2547 sayılı Kanunu'nun 3. maddesinin (m) bendinde şu şekilde tanımlanmıştır:

“m) *Öğretim Üyeleri: Yükseköğretim kurumlarında görevli profesör, doçent ve yardımcı doçentlerdir.*

(1) *Profesör: En yüksek düzeydeki akademik unvana sahip kişidir.*

(2) *Doçent: Doçentlik sınavını başarmış akademik unvana sahip kişidir.*

(3) *Yardımcı Doçent: Doktora çalışmalarını başarı ile tamamlamış, tıpta uzmanlık veya belli sanat dallarında yeterlik belge ve yetkisini kazanmış, ilk kademedeki akademik unvana sahip kişidir*”.

Görüldüğü gibi 2547 sayılı Kanun, profesör, doçent ve yardımcı doçentler arasında bir ayırım yapmayarak, bunların her üçünü de öğretim üyesi şemsiyesi altında birer akademik unvan olarak düzenlemiştir. Dolayısıyla her üç akademik unvan da “*öğretim üyesi*” statüsünde olup, hukukî statü olarak birbirine eşittir. Bu akademik unvanların aralarındaki tek fark, kademelendirme yönündendir. Bunun dışında görev ve yetkiler yönünden Kanunda bir fark gözetilmemiştir. Örnek vermek gerekirse, 2547 sayılı Kanunun “*Fakülte Kurulu*”nu düzenleyen 17 ve 18. maddeleri şu şekildedir:

“*Madde 17 – a. Kuruluş ve işleyişi: Fakülte kurulu, dekanın başkanlığında fakülteye bağlı bölümlerin başkanları ile varsa fakülteye bağlı enstitü ve yükseköğretim*

[15] RG 08.11.1981, Sa. 17506.

müdürlerinden ve üç yıl için fakülte'deki profesörlerin kendi aralarından seçecekleri üç, doçentlerin kendi aralarından seçecekleri iki, yardımcı doçentlerin kendi aralarından seçecekleri bir öğretim üyesinden oluşur”.

“Fakülte Yönetim Kurulu:

Madde 18 – a. Kuruluş ve işleyişi: Fakülte yönetim kurulu, dekanın başkanlığında fakülte kurulunun üç yıl için seçeceği üç profesör, iki doçent ve bir yardımcı doçentten oluşur”.

2547 sayılı Kanununun 17 ve 18. maddelerinden görüldüğü gibi, fakülte kurulunda yalnızca öğretim üyeleri görev alır. Öğretim görevlileri, okutmanlar ve öğretim yardımcılarının fakülte kurulunda temsili mümkün değildir. Öğretim üyeleri de eşit statüde olup, profesörler, doçentler ve yardımcı doçentlerin temsilcileri fakülte kuruluna katılır.

Öğretim üyeleri arasındaki hak ve yetkilerdeki eşitlik, bir başka madde olan 2547 sayılı Kanununun 21. maddesinde, “bölüm” yönünden şu şekilde düzenlenmiştir:

“Bölüm: Madde 21 – Bir fakülte ya da yüksekokulda, aynı veya benzer nitelikte eğitim–öğretim yapan birden fazla bölüm bulunamaz.

Bölüm, bölüm başkanı tarafından yönetilir.

Bölüm başkanı; bölümün aylıklı profesörleri, bulunmadığı takdirde doçentleri, doçent de bulunmadığı takdirde yardımcı doçentler arasından fakültelerde dekanca, fakülteye bağlı yüksekokullarda müdürün önerisi üzerine dekanca, rektörlüğe bağlı yüksekokullarda müdürün önerisi üzerine rektörce üç yıl için atanır. Süresi biten başkan tekrar atanabilir”.

2547 sayılı Kanununun 21. maddesinde de, her üç akademik unvana sahip öğretim üyeleri arasında bir fark gözetilmemiştir.

Aynı yaklaşımı, 2547 sayılı Kanununun 29. maddesindeki şu hükümde de görmek mümkündür:

“Unvanların korunması:

Madde 29 – Öğretim üyeleri, bu kanunda yazılı hükümler dışında kazanmış oldukları akademik unvanlardan yoksun bırakılamazlar.

Başka bir işe geçmek, emekli olmak veya çekilmek ya da işten çekilmiş sayılmak yoluyla öğretim görevinden ayrılanlar, akademik unvanlarını taşıyabilirler. Ancak profesörlük, doçentlik veya yardımcı doçentlik unvanlarını kazananlar her unvan dönemi içinde yükseköğretim kurumlarında fiilen iki yıl görev yapmadıkları takdirde yükseköğretim kurumları dışındaki çalışmalarında bu unvanı kullanamazlar”.

Görüldüğü gibi 2547 sayılı Kanununun 29. maddesinde de öğretim üyelerinin, akademik unvanlarından yoksun bırakılamayacakları belirtilmiş ve öğretim görevinden ayrılanların, akademik unvanlarını taşıyabilecekleri belirtilirken,

profesörlük, doçentlik ve yardımcı doçentlik unvanlarına eşit şekilde muamele edilmiştir.

Sayısı arttırılabilecek bu örnekler, 2547 sayılı Kanunda öğretim üyeleri arasında bir ayırım yapılmadığını; profesörlük, doçentlik ve yardımcı doçentlik akademik unvanlarından oluşan öğretim üyelerinin hukuken birbirlerine eşit olduklarını ortaya koymaktadır. Nitekim uygulamada yardımcı doçentler de tıpkı diğer öğretim üyeleri gibi yüksek lisans ve doktora dersleri verebilmekte, tez danışmanlığı yapabilmekte, tez savunması ve doktora yeterlilik sınavı jürilerinde jüri üyesi sıfatıyla görev alabilmektedirler.

Danıştay 8. Dairesinin aşağıda yer alan kararında da, profesör, doçent ve yardımcı doçentlik unvanlarının “*öğretim üyesi olarak hukukî statü itibariyle*” birbirine eşit olduğu vurgulanmıştır. O hâlde Avukatlık Kanununun, yükseköğretim kurumlarındaki öğretim üyelerine avukatlık yapma hakkı tanıdığı sonucuna varmak tutarlı olacaktır. Danıştayın konuyla ilgili kararı şu şekildedir:

“İstemin Özeti : ... Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde araştırma görevlisi olarak görev yapan davacının ... Barosu Levhasına yazılma isteminin reddine ilişkin davalı idare işlemin iptali istemiyle açılan davada, davacının yapmakta olduğu araştırma görevliliği işi, 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun 12. maddesinin (b) bendinde belirtilen avukatlıkla birleşebilen işlerden olmadığından, tesis edilen işlemde mevzuata aykırılık bulunmadığı gerekçesiyle davayı reddeden Ankara 10. İdare Mahkemesinin 22.10.1998 gün ve 1065 sayılı kararının, araştırma görevliliği ile profesör, doçent, yardımcı doçent ve öğretmenlik görevleri arasında herhangi bir farklılığın bulunmadığı öne sürülerek, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Yasasının 49. maddesi uyarınca temyizen incelenerek bozulması istemidir.

Savunmanın Özeti : Temyiz isteminin reddi gerektiği savunulmaktadır.

Danıştay Tetkik Hâkimi Ayten Küçük'ün Düşüncesi: İstemin reddi gerektiği düşünülmektedir.

Danıştay Savcısı Alaattin Ögüş'ün Düşüncesi: Uyuşmazlık, üniversite araştırma görevlilerin avukatlık ruhsatı alıp alamayacakları noktasından kaynaklanmıştır.

1136 sayılı Avukatlık Yasası 11. maddesiyle aylıklı, ücretli, gündelikli olarak yapılan hizmet ve görevlerin avukatlıkla bağdaşmazlığını belirtmiş, anılan yasanın 16. maddesinde de bu kurala getirilen istisna ile yükseköğretimde profesör, doçent ve yardımcı doçentlik meslekleri avukatlıkla birleşebilen işlerden sayılmıştır.

2547 Sayılı Yükseköğretim Yasasının 3. maddesinin (m) bendinde Yüksek Öğretim Kurumlarında görevli profesör, doçent ve yardımcı doçentlerin ‘öğretim üyesi’ oldukları belirtilmiş, (p) bendinde ise araştırma görevlileri, belirli süreler için görevlendirilen öğretim yardımcıları olarak tanımlanmıştır. Diğer

tarafından aynı yasanın 22. maddesinde yükseköğretim kurumlarında önlisans lisans ve lisansüstü düzeylerde eğitim-öğretim ve uygulamalı çalışmalar yapmak ve yaptırmak öğretim üyelerinin görevlerinden sayılmış, 33. maddede de araştırma görevlilerinin yapılan araştırma inceleme ve deneylerde yardımcı olan ve yetkili organlarca verilen ilgili diğer görevleri yapan öğretim yardımcıları olduğu belirtilerek öğretim yardımcılarının yapmakla yükümlü oldukları görevler açıklanmıştır.

Yukarıda metinleri açıklanan yasal kuralların birlikte incelenmesinden, Avukatlık Yasasının Yükseköğretim kurumlarında eğitim ve öğretim yapan öğretim üyelerine avukatlık yapmak hakkı tanıdığı, bunun dışında öğretim faaliyetine katılmayan yasal olarak da katılması mümkün bulunmayan öğretim yardımcılarının (araştırma görevlilerine) bu hakkın verilmediği açıkça anlaşılmaktadır.

Bu itibarla, ne davacının Anayasaya aykırılık ve ne de araştırma görevliliğinin profesör, doçent, yardımcı doçent ve öğretmenlik görevleri ile farklılığı olmadığı yolundaki savları ciddi görülmemiştir.

Davanın reddine ilişkin idare mahkemesi kararının onanması gerekir.

TÜRK MİLLETİ ADINA Hüküm veren Danıştay Sekizinci Dairesince işin gereği görüldü.

İdare ve vergi mahkemeleri tarafından verilen kararların temyiz yolu ile incelenip bozulabilmeleri 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Yasasının 49. maddesinin 1. fıkrasında yazılı nedenlerin bulunmasına bağlıdır.

Vergi mahkemesince verilen kararın dayandığı gerekçe usul ve yasaya uygun olup, bozulmasını gerektiren bir neden bulunmadığından, temyiz isteminin reddi ile anılan kararın onanmasına ve yargılama giderlerinin temyiz isteminde bulunan üzerinde bırakılmasına 3.11.1999 gününde oybirliği ile karar verildi"^[16].

Danıştay 8. dairesinin yukarıdaki kararında, araştırma görevlisi olan davacının Anayasaya aykırılık iddiası, haklı olarak yerinde görülmemiştir. Çünkü yukarıda ayrıntılı olarak açıklandığı üzere araştırma görevliliği; profesör, doçent ve yardımcı doçentlik görevleri ile aynı hukukî statüde değildir. Ancak yardımcı doçentler için durum farklıdır. Danıştayın bu kararından şu neticelere varmak mümkündür:

- Profesör, doçent ve yardımcı doçentlik görevleri, öğretim üyesi olarak hukuken birbirine eşit akademik unvanlar olup, aralarında kademe yönünden fark vardır.
- Profesör ve doçentliğin avukatlıkla bağdaşabilen işlerden sayılıp yardımcı doçentliğin sayılmaması, Avukatlık Kanunu'nun 12. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendini, Anayasasının kanun önünde eşitlik (Anayasa m. 10)

[16] Danıştay 8. D. 03.11.1999, 801/5772 (KBİBB).

ve çalışma hürriyetini (Anayasa m. 48) koruyan hükümlerine aykırı hâle getireceğinden, Anayasaya aykırılık iddiasıyla somut norm denetimi yoluna başvurulması durumunda, bu hükmün iptali sonucunu doğuracaktır.

Avukatlık Kanunu'nun 12 ve 4. maddeleri birlikte değerlendirildiğinde, yardımcı doçentliğin de profesörlük ve doçentlik gibi avukatlıkla bağdaşabilen işler olduğu anlaşılmaktadır. Profesörlük, doçentlik ve yardımcı doçentlikten oluşan akademik unvanların, 2547 sayılı Kanuna göre öğretim üyesi sıfatıyla birbirine eşit olduğu bu şekilde tespit edildikten sonra, Avukatlık Kanunu'nun 4 ve 12. maddelerinin birlikte değerlendirilerek profesörlük, doçentlik ve yardımcı doçentliğin avukatlıkla bağdaşabilen işler olduğu kanaatine varılabilir. Nitekim Avukatlık Kanunu'nun 12. maddesinin amaçsal yorumu da bu sonucu teyit etmektedir. Avukatlık Kanunu'nun 12. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde değişiklik yapan 4667 sayılı Kanunun 9. maddesinin gerekçesi şu şekildedir:

“Avukatlıkla bağdaşabilen işler düzenleyen 12. maddenin (b) bendinde yapılan değişiklikle; sadece hukuk alanında doçentlik ve profesörlüğün avukatlıkla bağdaşabileceğine dair düzenleme yapılmış, bu suretle yoğun ve ciddi mesai isteyen avukatlık mesleğinin yan iş olarak yürütülmesi önlenmektedir”.

4667 sayılı Kanunun 9. maddesindeki gerekçeye bakıldığında, Kanun koyucunun avukatlıkla bağdaşabilen işleri düzenlerken amacının, “yoğun ve ciddi mesai isteyen avukatlık mesleğinin yan iş olarak yürütülmesini önlemek” olduğu anlaşılmaktadır. Bu durumda, 2547 sayılı Kanun'un 3. maddesinde yer alan öğretim üyeleri (yani yükseköğretim kurumlarında görevli profesör, doçent ve yardımcı doçentler), mesai ve hukukî statü yönünden birbirlerine eşit olduklarından, “*öğretim üyeliği*”nin avukatlıkla bağdaşabilen işlerden olması madde gerekçesindeki amaca da uygundur. Bu durumda olsa olsa, 2547 sayılı Kanununda yer alan diğer öğretim elemanları olan “*öğretim görevlileri*”, “*okutmanlar*” ile “*öğretim yardımcıları*” (2457 s.K. m. 3, 1/p'ye göre araştırma görevlileri, uzmanlar, çeviriciler), avukatlıkla birleşmeyen işler sayılacaktır.

2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun “*Çalışma Esasları*” başlıklı 36. maddesinde, 5947 sayılı Kanununla^[17] yapılan değişiklik de yukarıdaki görüşü desteklemektedir. 5947 sayılı Kanununla değişiklik yapılmadan önce, 2547 sayılı Kanunun 36. maddesinde şu hüküm yer almaktaydı:

“Çalışma esasları:

Madde 36–a. (Değişik: 17/8/1983–2880/19 md.) Profesör ve doçentler, üniversitede devamlı veya kısmi statüde görev yapanlar olarak ikiye ayrılırlar:

(1) Üniversitede devamlı statüde görev yapanlar;

[17] 5947 sayılı Üniversite ve Sağlık Personelinin Tam Gün Çalışmasına ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (RG 30.01.2010, Sa. 27478).

Bu profesör ve doçentler bütün mesailerini üniversite ile ilgili çalışmalara hasrederler.

Bunlar, özel kanunlarla belirlenen görevler ve telif hakları hariç olmak üzere, yükseköğretim kurumlarından başka yerlerde ücretli veya ücretsiz, resmi veya özel başkaca herhangi bir iş göremezler, ek görev alamazlar, serbest meslek icra edemezler.

(Değişik üçüncü fıkra: 14/5/1997-4249/1 md.) Devamlı statü ile atanmış olup, kısmi statüye geçmek isteyen doçentlerde en az beş yıl süre ile devamlı statüde çalışmış olmak şartı aranır. Üniversitelerde devamlı statüde beş yıl çalışan doçentlerin, devamlı statüde profesörlüğe atanmaları halinde kısmi statüye geçmeleri için yeniden beş yıl devamlı statüde çalışma şartı aranmaz.

(2) Üniversitede kısmi statüde görev yapanlar;

Her defasında iki yıl için atanan bu profesör ve doçentler haftada en az yirmi saat üniversitede bulunmak, eğitim-öğretim, uygulama ve araştırmaları bölüm başkanının gösterdiği yerde ve onun denetimi altında yapmakla yükümlüdürler. Bunlar;

b. Yardımcı doçentler üniversite ve bağlı birimlerinde sadece devamlı statüde çalıştırılırlar”.

Görüldüğü gibi, 2547 sayılı Kanunun 36. maddesinde 5947 sayılı Kanunla yapılan değişiklikten önce, sadece profesör ve en az beş yıl süre ile devamlı statüde çalışmış olmak şartıyla doçentler üniversitede kısmî statüde görev yapabilmekte ve avukatlık mesleği icra edebilmekteydi. Üniversitede devamlı statüde görev yapan profesör ve doçentler ise, Kanunda, yükseköğretim kurumlarından başka yerlerde ücretli veya ücretsiz, resmî veya özel başkaca herhangi bir iş görmeleri ve serbest meslek icra etmeleri yasaklandığından, avukatlık mesleğini yapamamaktaydı. Yardımcı doçentler de, üniversitede sadece devamlı statüde çalıştığından, aynı yasak kapsamına girmektedir. Oysa 5947 sayılı Kanununla yapılan değişiklikle, profesör, doçent ve yardımcı doçentler arasındaki bu ayırım da kaldırılmış ve “*öğretim elemanları, üniversitede devamlı statüde görev yapar*” hükmü getirilerek, öğretim üyelerinin mesaî ve hukukî statü yönünden birbirlerine eşit olduğu fikri kuvvetlendirilmiştir.

---

3. AVUKATLIK KANUNU'NUN 12. MADDESİNİN BİRİNCİ FIKRASININ (B) BENDİNİN ANAYASAYA AYKIRILIĞI

Yukarıdaki değerlendirmeler ışığında görüleceği gibi, Avukatlık Kanunu'nun 12, 1/b maddesi, Anayasanın kanun önünde eşitlik (Anayasa m. 10), çalışma

hürriyeti (Anayasa m. 48), bağlayıcılığı ve üstünlüğü (Anayasa m. 11) ilkelerine aykırıdır.

Avukatlık Kanunu'nun 12, 1/b maddesi, maddî içeriği itibariyle öncelikle Anayasanın 10. maddesindeki “*Kanun önünde eşitlik ilkesi*” ne açıkça aykırıdır. Anayasanın başlangıcında belirtildiği üzere her Türk vatandaşı, Anayasadaki temel hak ve hürriyetlerden eşitlik ve sosyal adalet gereklerince yararlanarak millî kültür, medeniyet ve hukuk düzeni içinde onurlu bir hayat sürdürme ve maddî ve manevî varlığını bu yönde geliştirme hak ve yetkisine doğuştan sahiptir. Bu doğrultuda Anayasanın 10. maddesinde herkesin, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşit olduğu hükme bağlanmıştır.

Anayasa Mahkemesinin de birçok kararında vurgulandığı gibi, Anayasanın 10. maddesinde öngörülen kanun önünde eşitlik, eylemli değil hukukî eşitliktir. Aynı hukukî durumda olanlar için ayrı düzenleme yapılması Anayasaya aykırılık oluşturur. Anayasanın amaçladığı eşitlik hukukî eşitlik olup, aynı hukukî durumların aynı, ayrı hukukî durumların ayrı kurallara bağlı tutulması, Anayasanın öngördüğü eşitlik ilkesine uygun düşer. Başka bir anlatımla, kanunlara koyulan kurallarla, şahsî nitelikleri ve durumları aynı (özdeş) olanlar arasında değişik uygulamalar yapılamaz^[18]. Anayasa Mahkemesi böylece genel eşitlik ilkesi kapsamında nisbî eşitliği amaçlamıştır^[19]. Maddî eşitlik ilkesi gereğince, aynı hukukî statüde bulunan kişiler arasında, haklarda ve ödevlerde, menfaatlarda ve yükümlülüklerde ayrımcılık yapılması yasak olup, hem kanun koyma hem de kanunları uygulama aşamasında eşitlik ilkesine uygun davranılmalıdır. Kanunların eşit koruma ilkesi, kanunların maddî hükümlerinin, herkes için eşit ve aynı olmasını, kişiler arasında ayırım yapılmamasını gerektirir. Böylece kanunların eşit koruma ilkesi, kanunlarla tanınan hak ve ödevlerde, yetkiler ve sorumluluklarda, menfaat ve yükümlülüklerde, koruma ve fırsatlarda eşitliğin sağlanmasını zorunlu kılar^[20]. Kanunların eşit koruma ilkesi uyarınca, Avukatlık Kanunu'nun 12, 1/b maddesinin maddî içeriği, hukukî durumları eşit olan öğretim üyelerine (profesör, doçent ve yardımcı doçentlere) tanınan avukatlık yapma hakkı konusunda, öğretim üyeleri arasında ayırım yapmamalı ve eşitliği sağlamalıdır.

[18] Anayasa Mahkemesi 21.10.1992, 13/50 (RG 30.6.1993, Sa. 21623).

[19] Gören, Zafer : Anayasa Hukuku, Ankara 2011, s. 428-429; Gözler, Kemal: Türk Anayasa Hukuku, Bursa 2000, s. 182-183; Günday, Metin: İdare Hukuku, Ankara 2011, s. 62-63; Tanör, Bülent/Yüzbaşıoğlu, Necmi: 1982 Anayasasına Göre Türk Anayasa Hukuku, İstanbul 2009, s. 112.

[20] Gören s. 430; Gözler s. 180; Günday s. 61-62; Öden, Merih: Türk Anayasa Hukukunda Eşitlik İlkesi, Ankara 2003, s. 141; Özbudun, Ergun: Türk Anayasa Hukuku, Ankara 2011, s. 151.

Avukatlık Kanunu'nun 12, 1/b maddesi, öğretim üyesi sıfatıyla hukukî durumları aynı (eşit) olan profesör, doçent ve yardımcı doçentler arasında, avukatlıkla bağdaşabilen işler yönünden değişik (farklı) uygulamalar yapılmasına yol açtığından, Anayasanın kanun önünde eşitlik ilkesine aykırıdır. Anayasada muhafaza altına alınan genel eşitlik güvencesi, kanun önünde eşitlik yanında, Anayasada belirtilen nedenlerle ayırım yapma yasağı ile temel hak ve hürriyetlerden eşit yararlanmayı da kapsamaktadır^[21]. O hâlde, öğretim üyesi sıfatıyla hukukî durumları eşit olan, aralarında kademe farkı bulunan profesör, doçentler ve yardımcı doçentler arasında ayırım yaparak, sadece profesör ve doçentlik akademik unvanına sahip öğretim üyelerine avukatlık yapma hakkı tanıyan, yardımcı doçentlik akademik unvanına sahip öğretim üyelerini bu haktan mahrum eden Avukatlık Kanunu'nun 12, 1/b maddesi, ayırım yapma yasağı ile temel hak ve hürriyetlerden eşit yararlanma ilkesini de ihlâl etmektedir. Diğer yandan, Avukatlık Kanunu'nun 4. maddesinde profesör, doçent ve yardımcı doçentlerin avukatlığa kabulüne (baro levhasına kaydedilmesine) izin verilirken, Avukatlık Kanunu'nun 12, 1/b maddesinde, sadece profesör ve doçentlik unvanlarının avukatlıkla birleştiğinin kabul edildiği de söylenemez.

Anayasa'nın 13. maddesine göre temel hak ve hürriyetler, özerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin^[22] ve laik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz.

Anayasa'nın 48. maddesine göre, herkes dilediği alanda çalışma ve sözleşme hürriyetine sahiptir. Avukatlık Kanunu'nun 12, 1/b maddesinin, avukatlık ruhsatını önceden almış ve baro levhasına kayıtlı bir avukatın, sırf yardımcı doçentlik akademik unvanını kazanmış olmasını avukatlıkla bağdaşmayan bir iş hâline getirmiş olması ve avukatın adının bu gerekçeyle baro levhasından silinerek çalışmasının engellenmesine yol açması, çalışma özgürlüğünün özüne dokunacak şekilde sınırlandırılmasına yol açmaktadır.

Anayasa'nın 13. maddesinde temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması, Anayasa'nın ilgili maddelerinde özel sınırlandırma nedeni bulunmasına bağlı tutulmuştur. Anayasa'nın çalışma özgürlüğünün düzenlendiği 48. maddesinde bu özgürlüğün sınırlandırılması konusunda özel bir sınırlama nedenine yer verilmemiştir. Bu nedenlerle, çalışma özgürlüğünü sınırlandıran Avukatlık Kanunu'nun 12. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi, Anayasa'nın 13 ve 48. maddelerine aykırıdır.

[21] Gözler s. 180-181; Öden s. 131; Özbudun s. 150-151.

[22] Tanör/Yüzbaşıoğlu s. 140-142.

Öğretim üyeleri arasında ayırım yaparak yardımcı doçentliği avukatlığa engel kabul eden Avukatlık Kanunu'nun 12, 1/b maddesi, üniversitelerin bilim verilerini yaymak, ulusal alanda gelişime ve kalkınmaya destek olmak, ülkeye ve insanlığa hizmet etmek görevlerinin ifasını engellediğinden, Anayasa'nın 48, 49 ve 130. maddelerine de aykırıdır. Anayasa'nın 48. maddesinde, herkesin dilediği alanda sözleşme ve çalışma özgürlüğüne sahip olduğu, 49. maddesinde, çalışmanın herkes için bir hak ve ödev olduğu belirtilmiştir. Üniversite öğretim üyelerinin üniversite dışında da meslekî faaliyette bulunma ihtiyacı görmezden gelinemez. Öğretim üyesinin, faaliyet gösterdiği bilim dalının yaşayan ve uygulanan boyutu içinde olması, ürettiği akademik çalışmaların salt teorik olmaktan öte, uygulamada doğru ve etkili çözümler bulmasını sağlar. Öğretim üyeleri, uygulamaya vakıf olabildikleri ölçüde değerli ve tatbik kabiliyeti olan ilmî çalışmalar yapabilirler. Bu tür çalışmaların da toplum ve ülkeye olan yararları da açıktır. Nitekim Almanya gibi gelişmiş ülkelerde hukuk fakültesi öğretim üyelerinin avukatlık ve hâkimlik yaptığı bilinmektedir. Doktrinde de, hukuk uygulaması ile teorisi arasında köprü kurulması ve karşılıklı etkileşim sağlanarak kopukluğun giderilmesi bakımından, hukukçu öğretim üyelerinin yüksek mahkemelerde görev almalarının, hukuk yargısının etkinliğini artırmada yararlı olacağı belirtilmiştir^[23]. Hukuk, tıp ve mühendislik gibi bilim dallarında uygulamaya hâkim olmayan bir öğretim üyesinin verimli, toplum ihtiyaçlarını karşılayacak çalışmalar yapmasını beklemek gerçekçi değildir. Bir hukukçu öğretim üyesinin, toplumu, mahkemeleri, avukatları ilgilendiren güncel hukukî sorunlar hakkında görüş üretmemesi düşünülemez. Bu sebeple, üniversiteye karşı olan yükümlüklerini bihakkın ifa eden bir hukukçu öğretim üyesinin avukatlık yapmasına izin verilmeli, böylece ilmî bakış açısını zenginleştirmesi sağlanmalı ve yalnız nazarî değil tatbikî başarısı da ödüllendirilmelidir^[24].

Yukarıda izah edilen sebeplerle, Avukatlık Kanunu'nun 12, 1/b maddesi uygulanırken, Anayasa'nın kanun önünde eşitlik, çalışma hürriyeti, bağlayıcılığı ve üstünlüğü ilkeleri ile üniversitelerin bilim verilerini yaymak, millî alandaki gelişime ve kalkınmaya destek olmak, ülkeye ve insanlığa hizmet etmek görevlerinin gözetilmesi gerekir. Böyle bir durumda Avukatlık Kanunu'nun 12, 1/b maddesinde bir örtülü kanun boşluğunun (lacune occulte) bulunduğu söylenebilir ve bu kanun boşluğunun, aynı Kanununun 4. maddesindeki düzenlemeyle,

[23] Tanrıver, Süha: Hukuk Yargısında Etkinliğin Sağlanması için Alınması Gereken Önlemler Üzerine (Makalelerim I, 1985-2005, Ankara 2005, s. 165-179), s. 172; Tanrıver, Süha: Hukuk Yargısının Temel Sorunları ve Bu Bağlamda Alınması Gereken Temel Önlemler (Makalelerim II, 2006-2010, Ankara 2011, s. 115-142), s. 128.

[24] Gülan, Aydın: Akademik Personelin Üniversite Dışında Mesleki Gelir Getirici Çalışmalarda Bulunmasının Meşruluğu Sorunu (İÜHFİM, Prof. Dr. İl Han Özyay'a Armağan, 2011/1-2, s. 37-42), s. 38-39.

Anayasanın 10. maddesindeki kanun önünde eşitlik ilkesi çerçevesinde doldurulması gerekir. Esasında, aşağıda zikredilen, Anayasanın 11. maddesinde ifade edilen bağlayıcılığı ilkesi de aynı sonucu doğurur:

“XI. Anayasanın bağlayıcılığı ve üstünlüğü

Madde 11 – Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır”.

Görüldüğü gibi Anayasa, sadece yasama, yürütme ve yargı organlarını değil, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri; bu kapsamda hiç kuşkusuz, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşu olan Baroları (Av.K. m. 76) da bağlayan temel hukuk kurallarını içerir. Devlet organları ve idare makamlarının, bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorunda olduğu da emredici bir Anayasa hükmüdür (Anayasa m. 10, 5). Normlar hiyerarşisinde en üstte yer alan Anayasa uygun karar vermek şu anlama gelir^[25]:

1- Başta Kanunlar olmak üzere tüm hukuk kurallarını yorumlarken Anayasayı gözetmek (Anayasaya uygun yorum ilkesi).

2- Kanun hükmü ile Anayasa hükmü arasında çelişki olması durumunda, mevcut kanun hükmünün göz ardı edilerek Anayasaya göre karar verilmesi (Kanunun Anayasa karşısında ihmali).

Anayasa Mahkemesinin, 5947 sayılı Kanun’un^[26] 3. maddesi ile değiştirilen 2547 sayılı Kanun’un 36. maddesinin ikinci fıkrası^[27] ile getirilen kuralın Anayasaya aykırı olduğu gerekçesiyle verdiği iptal kararında vurguladığı şu hususlar, Avukatlık Kanunu’nun 12, 1/b maddesinin Anayasa’nın 48, 49 ve 130. maddelerine aykırı olduğunu kıyasen ortaya koymaktadır:

“Anayasanın 130. maddesinde çağdaş eğitim-öğretim esaslarına dayanan bir düzen içinde milletin ve ülkenin ihtiyaçlarına uygun insan gücü yetiştirmek amacı ile kurulan üniversitelerin kamu tüzelkişiliğine ve bilimsel özerkliğe sahip olduğu, öğretim üyeleri ve yardımcılarının serbestçe her türlü bilimsel araştırma ve yayında bulunabilecekleri belirtilmiş, madde gerekçesinde de, yasaya bırakılan konuların ‘bilimsel özerklik’ ilkesi göz önünde bulundurularak düzenlenmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Anayasa’da üniversite, bilimsel çalışmaların yapıldığı ve bilimin öğretildiği kurum olarak nitelendirilip bilimsel ve idari özerkliğe sahip kılınarak diğer kamu

[25] Tanör/Yüzbaşıoğlu s. 114.

[26] 5947 sayılı Üniversite ve Sağlık Personelinin Tam Gün Çalışmasına ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (RG 30.01.2010, Sa. 27478).

[27] Anayasa’nın 130. maddesine aykırı bulunarak iptal edilen, 5947 sayılı Kanun’un 3. maddesi ile değişik 2547 sayılı Kanun’un 36. maddesinin ikinci fıkrasının birinci tümcesi şu şekildeydi: “*Öğretim elemanları, bu Kanun ile diğer kanunlarda belirlenen görevler ve telif hakları hariç olmak üzere, yükseköğretim kurumlarından başka yerlerde ücretli veya ücretsiz, resmi veya özel başka herhangi bir iş göremezler, ek görev alamazlar, serbest meslek icra edemezler*”.

kurumlarından farklı değerlendirilmiş, öğretim üyelerine de kamu görevlisi olmakla birlikte genel sınıflandırma içinde ayrı bir yer verilerek kendilerine özgü önem ve değerinde bir meslek sınıfı olduğu belirtilmiştir. Öğretim üyelerinin bu konuları dikkate alındığında bunları diğer kamu görevlileri gibi değerlendirmek mümkün değildir.

Yasakoyucu, yükseköğretimin Anayasa'da belirtilen ilkeler doğrultusunda geliştirilmesi, bu bağlamda sağlık sorunlarının çözüme kavuşturulması için öğretim elemanlarının unvan ve statülerine uygun bazı sınırlamalar getirerek çalışma koşullarını belirleyebilir. Ancak getirilen bu sınırlamalar, üniversitelerdeki bilim özgürlüğü ve bilimsel özerkliğin gereği olan her türlü bilimsel faaliyeti engelleyici nitelikte olamaz. İptali istenen düzenleme ile üniversitelerin bilim verilerini yaymak, ulusal alanda gelişime ve kalkınmaya destek olmak, ülkeye ve insanlığa hizmet etmek gibi görevlerini yerine getirmesinin engellendiği, ayrıca, üniversitelerde görev yapan öğretim görevlileri, okutmanlar, öğretim yardımcıları ile akademik olarak belirli bir yetkinliğe sahip öğretim üyeleri arasında herhangi bir ayırım yapılmaksızın mesai sonrası ücretsiz de olsa resmi veya özel herhangi bir iş yapmalarının yasaklandığı anlaşılmaktadır. Bu durumun Anayasa'nın 130. maddesi ile bağdaşmadığı açıktır.

Belirtilen nedenlerle dava konusu ikinci fıkranın birinci tümcesi Anayasa'nın 130. maddesine aykırıdır. İptali gerekir"^[28].

Anayasa Mahkemesinin, 2547 sayılı Kanun'un 36. maddesinin ikinci fıkrasını iptal eden gerekçeli kararında fevkalâde isabetli olarak belirttiği üzere, üniversite öğretim üyelerinin bilim verilerini yaymak, ulusal alanda gelişime ve kalkınmaya destek olmak, ülkeye ve insanlığa hizmet etmek gibi görevlerini yerine getirmesi engellenemez ve resmî veya özel herhangi bir iş yapmaları yasaklanamaz. Ayrıca, üniversitelerde görev yapan ve 2547 sayılı Kanun m. 3/m'de tanımlanan öğretim üyeleri arasında herhangi bir ayırım yapılamaz.

2547 sayılı Kanun'un "*Çalışma Esasları*" başlıklı 36. maddesine göre, "*Öğretim elemanları, üniversitede devamlı statüde görev yapar*". Bu hüküm de öğretim üyelerinin avukatlık yapmasına engel değildir. Zira, yalnız avukatların yapabileceği işlerin düzenlendiği Avukatlık Kanunu'nun 35. maddesine göre sadece mahkeme, hakem veya yargı yetkisini haiz bulunan diğer organlar huzurunda gerçek ve tüzel kişilere ait hakları dava etmek ve savunmak değil; kanun işlerinde ve hukukî meselelerde mütalâa vermek, her türlü adli işlemleri takip etmek, bu işlere ait bütün evrakı düzenlemek, yalnız baroda yazılı avukatlara aittir. O hâlde avukat öğretim üyeleri adli yargıda görevli mahkemelerde duruşmaya girmeden, avukat unvanını kullanarak Av.K. m. 35 kapsamında hakemlik, ceza muhakemesi hukukunda uzlaştırıcılık, iflâs idaresi üyeliği yapmak veya

[28] Anayasa Mahkemesi 01.10.2009, 57/123 (RG 04.12.2010, Sa. 27775).

hukukî meselelerde mütalâa vermek gibi çeşitli faaliyetlerini sürdürebilirler. Keza öğretim üyeleri, dosya üzerinden görülen^[29] (duruşmasız) dava ve işlerde de vekâlet alıp avukatlık unvanını kullanabilirler.

SONUÇ

Avukatlık stajını, Av.K. m. 12, 1/b'de yapılan değişikliğin yürürlüğe girdiği 10.05.2002 tarihinden önce tamamlayarak ruhsatını almış olan avukatlar için, Avukatlık Kanunu'nun 3. maddesindeki koşulları hâlen taşıyorlarsa, avukatlık sıfatı kazanılmış bir haktır. Müktesep hakların korunması ve kanunların geçmişe yürümezliği ilkesi ile Avukatlık Kanunu'nun geçici 20. maddesi uyarınca, Av.K. m. 12, 1/b maddesinin 4667 sayılı Kanunla değişik hâli bu kişilere uygulanamaz. Bu nedenle, yardımcı doçent olarak üniversitede öğretim üyeliği yapılması, müktesep hak olan avukatlık unvanını taşımaya engel teşkil etmemektedir.

Avukatlık Kanunu'nun 4. maddesine göre, üniversiteye bağlı fakültelerin hukuk bilimi dersleri dalında profesörlük, doçentlik, yardımcı doçentlik görevlerinde dört yıl süre ile hizmet etmiş olanlar, 3. maddenin (c) bendinde yazılı koşul aranmadan avukatlık mesleğine kabul edilir ve baro levhasına yazılır. Yardımcı doçent unvanını taşıyan kişi avukatlık mesleğine kabul edildiğine ve baro levhasına yazılabildiğine göre, yardımcı doçentlik avukatlıkla bağdaşabilen işlerden sayılmalıdır.

Avukatlık Kanunu'nun 12. maddesi, hukuk alanında profesör ve doçentliği avukatlıkla bağdaşabilen işler arasında saymışken yardımcı doçentlikten söz etmemesi sebebiyle, Anayasanın 10. maddesindeki eşitlik ilkesine, 48 ile 49. maddelerindeki çalışma hürriyeti ve hakkına ve 130. maddesindeki, bilimsel özerkliğe sahip üniversitelerin ülkeye ve insanlığa hizmet etme amacına aykırıdır. Zira 2547 sayılı Kanuna göre, profesörlük, doçentlik ve yardımcı doçentlik, öğretim üyesi sıfatı itibariyle birbirlerine eşit hukukî statüde olan akademik unvanlardır ve öğretim üyeliği şemsiyesi altında birleşirler. Kanun koyucunun amacı, profesörlük ve doçentliği avukatlıkla bağdaşan işlerden sayıp, yardımcı doçentliği dışarıda bırakmak olamaz. Zira hukuken eşit statüde olan öğretim üyelerine tanınan haklar arasında bu şekilde bir ayırım yapılmasının hiçbir haklı nedeni yoktur ve bu tür bir ayırım, kanun önünde eşitlik ilkesine aykırı olur. Ayrıca Avukatlık Kanunu'nun 4. maddesine göre yardımcı doçentlerin

[29] Örneğin, Danıştay, bölge idare mahkemeleri, idare ve vergi mahkemelerinde açılan iptal ve tam yargı davalarında dosya üzerinden inceleme yapılması asıl olup, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 17. maddesinde öngörülen hâllerde duruşmalı inceleme yapılabilir (Gözübüyük, A. Şeref/Tan, Turgut: İdare Hukuku, C. II İdari Yargılama Hukuku, Ankara 2010, s. 1109-1111).

avukatlık mesleğine kabul edilmesi ve baro levhasına yazılması mümkün olduğundan, yardımcı doçentliğin, avukatlıkla bağdaşabilen işlerden sayılmaması mümkün değildir.

Avukatlık Kanunu'nun 12, 1/b maddesinin, Anayasanın 152 ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un^[30] 40. maddesi uyarınca, Anayasaya aykırılığının itiraz yoluyla mahkemede ileri sürülmesi ve taraflardan birinin ileri sürdüğü bu Anayasaya aykırılık iddiasının ciddi bulunması hâlinde, Anayasa Mahkemesine gönderilmesi ve iptal edilmesi mümkündür.

Bütün bu sorunların giderilmesi bakımından, yapılacak Avukatlık Kanunu değişikliğinde Avukatlık Kanunu'nun 12, 1/b maddesinin, "*Hukuk alanında öğretim üyeliği*" şeklinde düzenlenmesi doğru olacaktır. Mevcut düzenleme, akademik kariyer yapan avukatları adeta cezalandırmaktadır. Mesleğini icra ederken, aynı zamanda akademik kariyer yaparak "*yardımcı doçentlik*" akademik unvanını almaya hak kazanan avukatların adının baro levhasından silinmesini gerektiren hukukî ve fiilî bir durum yoktur.

"*Yardımcı doçentlik*" akademik unvanını kazanan bir avukatın, avukatlık yapma hakkı engellenemez. Diğer yandan, üniversite öğretim üyeleri arasında akademik unvanları itibarıyla ayrımcılık yaparak, bir kısım öğretim üyelerinin avukatlık mesleğinden dışlanması şeklindeki çağ dışı yaklaşımdan da bir an evvel vazgeçilmelidir. Böyle bir yaklaşım, Anayasal temel hak ve hürriyetlere aykırı olduğu kadar, içinde yaşadığımız bilgi toplumunun gereklerine de aykırıdır. "*Yardımcı doçentlik*" akademik unvanı ile üniversitede ders veren bir öğretim üyesinin, öğrencilerinin avukatlık yapabileceğini, ama kendisinin bu hak ve hürriyetten mahrum olacağına dair bir düşünce, günümüzde akla, hukuka ve vicdana uygun olmayıp, kabul edilebilir değildir. Avukatlık Kanununda değişiklik yapılmasına dair 4667 sayılı Kanunla, Avukatlık Kanunu'nun 12. maddesinde yapılan değişiklik, bu bakımdan fevkalâde talihsiz olmuştur ve yeni yapılacak Avukatlık Kanunu değişikliğinde bu hata mutlaka düzeltilmelidir.

[30] RG 03.04.2011, Sa. 27894.

KAYNAKÇA

- Gökcan, Hasan Tahsin: Açıklamalı Avukatlık Yasası, Avukatların Görev Suçları, Özel Soruşturma Usulü, Hukuki Sorumluluk, Ankara 2009.
- Gören, Zafer: Anayasa Hukuku, Ankara 2011.
- Gözler, Kemal: Türk Anayasa Hukuku, Bursa 2000.
- Gözübüyük, A. Şeref/Tan, Turgut: İdare Hukuku, C. II İdari Yargılama Hukuku, Ankara 2010.
- Gülen, Aydın: Akademik Personelin Üniversite Dışında Mesleki Gelir Getirici Çalışmalarda Bulunmasının Meşruluğu Sorunu (İÜHFİM, Prof. Dr. İlhan Özay'a Armağan, 2011/1-2, s. 37-42).
- Günday, Metin: İdare Hukuku, Ankara 2011.
- Güner, Semih: Avukatlık Hukuku, Ankara 2011.
- Karakoç, Derya: 2547 Sayılı Yükseköğretim Kanununun Yargı Kararlarına Yansıyan Geçici Maddelerinin Kazanılmış Hak Açısından İncelenmesi (İÜHFİM, Prof. Dr. İlhan Özay'a Armağan, 2011/1-2, s. 1001-1016).
- Kuru, Baki: Hukuk Muhakemeleri Usulü, C. 1, İstanbul 2001.
- Oğurlu, Yücel: İdare Hukukunda Kazanılmış Haklara Saygı ve Haklı Beklentiler Sorunu, Ankara 2003.
- Öden, Merih: Türk Anayasa Hukukunda Eşitlik İlkesi, Ankara 2003.
- Özbudun, Ergun: Türk Anayasa Hukuku, Ankara 2011.
- Sungurtekin Özkan, Meral: Avukatlık Hukuku, İzmir 2006.
- Sungurtekin Özkan, Meral: Avukatlık Mesleği, Avukatın Hak ve Yükümlülükleri, İzmir 2012 (Sungurtekin Özkan-Avukatlık Mesleği).
- Tanör, Bülent/Yüzbaşıoğlu, Necmi: 1982 Anayasasına Göre Türk Anayasa Hukuku, İstanbul 2009.
- Tanrıver, Süha: Hukuk Yargısında Etkinliğin Sağlanması İçin Alınması Gereken Önlemler Üzerine (Makalelerim I, 1985-2005, Ankara 2005, s. 165-179).
- Tanrıver, Süha: Hukuk Yargısının Temel Sorunları ve Bu Bağlamda Alınması Gereken Temel Önlemler (Makalelerim II, 2006-2010, Ankara 2011, s. 115-142).